

Ook bij kredietverlening aan het mkb zijn bankpraktijken al jaren onacceptabel, en andere lezersreacties.

De lezers van het FD reageren deze week op het discutabele handelen van banken, hoe 'Made in Germany' verdwijnt, de bittere bijsmaak van graan en een goed getimed rapport.

Vermeende nutsfunctie.

De hoogleraren Arnoud Boot en Harald Benink vragen terecht aandacht [voor het discutabele optreden van banken](#) (FD, 25 september). Ook bij de kredietverlening aan het mkb zijn bankpraktijken al jaren maatschappelijk onacceptabel. Zij verlenen geen krediet meer aan bepaalde sectoren, het serviceniveau daalde sterk, de adviesfunctie ontbreekt en zij vragen enorme zekerheden.

Terwijl de banken zelf zo min mogelijk eigen vermogen willen aanhouden, worden bij bestaande klanten de duimschroeven snel aangedraaid als de liquiditeit krapper wordt. Niet omdat banken risico dragen, want er zijn immers panden, voorraden en andere tegoeden. Het draait louter om het winstgedreven verdienmodel van banken, dat is losgezongen van maatschappelijke verantwoordelijkheden.

Banken maken misbruik van het vertrouwen dat zij van oudsher genieten. Tot zo'n twintig of dertig jaar geleden betrof bankieren nog een algemene nutsfunctie. Deze is in de neoliberale dynamiek verdwenen. Illustratief is de recente koerswijziging van de Rabobank, die zijn coöperatieve structuur nu achter zich laat. [In reclame-uitingen verwijzen ze er nog wel naar](#), maar dat zou je misleiding kunnen noemen.

Zoals Boot en Benink stellen, moet de politiek kaders scheppen waarbinnen banken de balans tussen winst en nutsfunctie kunnen hervinden.

Made in Germany.

Sebastien Valkenberg [vergeet in zijn column over de Duitse auto-industrie](#) iets te vermelden (FD, 26 september). De auto-industrie bij onze oosterburen verzette niet op tijd de bakens richting e-mobiliteit en goedkopere productiemethodes. Nu moet de Duitse overheid bijspringen om banen te redden die hoe dan ook op termijn verdwijnen, en nu al nauwelijks zijn in te vullen.

De vergelijking met het lot van de Nederlandse scheepsbouw dringt zich op. Blijven groeien tegen beter weten in, of nemen we afscheid van sectoren die aan het einde van hun levensduur geraken? Dat is geen *degrowth*, zoals Valkenberg schrijft, maar noodzakelijke *new growth*.

Bittere bijsmaak.

Bartjens besluit een column over graanhandelshuis Louis Dreyfus met een geestige beeldspraak (FD, 24 september): 'En zelfs de Nederlandse belastingbetaler pikt via de brievenbus een graantje mee.'

Dit krijgt een bittere bijmaak als je beseft dat, terwijl grote graanverhandelende bedrijven miljardenwinsten maken, wereldwijd 800 miljoen mensen een acuut tekort hebben aan graan en ander basisvoedsel, en elke dag met honger naar bed gaan.

Noodhulpverlenende instanties, zoals het Wereldvoedselprogramma van de Verenigde Naties, moeten bedelen bij rijke overheden om het snel toenemend aantal noden in de wereld te lenigen. Afgelopen jaar was er een historisch tekort van 60% (€14,5 mrd) om alle hongersnoden in de wereld te bestrijden.

[Megawinsten bij Dreyfus en consorten](#) zijn immoreel en moeten door overheden – en zeker door belastingparadijs Nederland – flink méér belast worden. De opbrengst daarvan kan zo naar het Wereldvoedselprogramma.

Pijnlijk proces.

Net als eerder bij het rapport van Mario Draghi, trek ik bij het lezen van het rapport van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) eenzelfde conclusie: de diagnose is goed, maar ik [twijfel of de juiste kuur](#) wordt voorgeschreven (FD, 25 september).

De conclusies van het WRR-rapport zijn eerlijk gezegd niet nieuw; er staat weinig in wat we niet al wisten. We weten immers al jaren dat alle eurolanden – met uitzondering van Nederland – hun pensioenen door middel van een omslagstelsel financieren, én dat dit stelsel een tikkende tijdbom is. Vergrijzing is niet van gisteren.

Dus het is naar mijn idee geen toeval dat de WRR, precies een week na publicatie van het Draghi-rapport, met de aanbeveling komt om Eurobonds wél goed te keuren, onder de voorwaarde dat andere landen hun oudedagsvoorziening herstructureren. Dit is echter het paard achter de wagen spannen. Als Nederland zijnde geven we daarmee iets uit handen, waar we niet veel meer dan een vage belofte voor terugkrijgen – zeker omdat iedere begrotingsafspraken in de Eurozone de afgelopen 25 jaar is geschonden.

Het bedrijven van industriepolitiek dient vooral de grote EU-landen, niet de kleinere. Het wederom aanzetten van de geldpers schikt met name de zuidelijke eurolanden, en leidt op lange termijn tot inflatie – wat wenselijker is voor de zuidelijke eurolanden dan voor Nederland. Zo komt er een moment dat Nederland zichzelf een zeer ongemakkelijke vraag moet stellen: hebben we nog wel baat bij de euro? Nemen we niet te klakkeloos aan dat een land met een open economie baat heeft bij een gemeenschappelijke munt? Landen als Zweden en Denemarken zijn immers wél lid van de Europese Unie, doen niet mee met de euro maar scoren wél goed op economische toplistjes.

Draghi stelt dat wanneer de EU niet meer gezamenlijk gaat investeren, onze welvaartstaat in gevaar komt. Mijn stelling is dat juist deze welvaartstaat een onderdeel van het probleem is in Europa, dat te weinig ambitie en te veel sociale zekerheid kent. Dus: hervorm de

arbeidsmarkt, de sociale zekerheid, het pensioenstelsel en versterk de interne markt. Dit is een pijnlijk proces, met mogelijk veel 'gele hesjes' tot gevolg, maar soms moet je een stap terug doen om twee stappen vooruit te kunnen zetten.

Ik ben voorstander van investeren, maar laten we eerst gebruikmaken van de bestaande potjes. NextGenerationEU, de eerste generatie eurobonds, is bijvoorbeeld goedgekeurd op basis van eenmaligheid en tijdelijkheid. Dat men nu permanente eurobonds oppert, ligt natuurlijk in de lijn der verwachting. Maar om die gezamenlijke aangegane schulden ooit terug te betalen, zullen eurobonds impliciet ook leiden tot een verdere overdracht van de nationale soevereiniteit aan Brussel op het gebied van de financiën.

Verlaat pensioen.

De discussie [over een vervroegd pensioen voor werknemers in zware beroepen](#) moet worden verbreed (FD, 23 september). Ook werknemers die, in lichtere beroepen, langer willen doorwerken moeten een serieuze kans krijgen.

Alle werknemers die, in de jaren voor hun AOW-leeftijd, bewijzen hun werk naar volle tevredenheid te verrichten, moeten de kans krijgen met dat werk door te gaan. Op deze wijze bestrijden we het tekort aan werknemers.

Werkgevers moeten zich daarbij inspannen om oudere werknemers op verantwoorde wijze langer te laten doorwerken. Hier moeten overheid en bedrijfsleven afspraken over maken met de vakbonden.